

Η Επανάσταση της 25^{ης} Μαρτίου 1821

*Ὅσοι τὸ χάλκεον χέρι
βαρὺ τοῦ φόβου αἰσθάνονται,
ζυγὸν δουλείας, ἅς ἔχωσι·
θέλει ἀρετὴν καὶ τόλμην
ἢ ἐλευθερία.
Ὡδὴ «Ἐς Σάμον», Ἀνδρέας Κάλβος.*

Το ευλογημένο 21 υπήρξε καρπός του πατριωτισμού, της έμφυτης αγάπης για την ελευθερία και της πολεμικής αρετής της φυλής μας. Οι πρόγονοί μας κέρδισαν την ελευθερία τους με τον ίδιο αιματηρό τρόπο που την στερήθηκαν. Την 29^η Μαΐου 1453 «ἡ Πόλις Ἐάλω» με την μεγαλοπρέπεια αρχαίας τραγωδίας, αποτέλεσμά περισσότερο της ηρωικής θυσίας του τελευταίου Αυτοκράτορος Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Δραγάση Παλαιολόγου και λιγότερο λόγω της ηρωικής συνειδήσεως και του φρονήματος των συγχρόνων του. Οι Έλληνες υπέφεραν την τυραννία των Ρωμαίων, των Φράγκων, των Βενετών, των Καταλανών και των Οθωμανών. Η τελευταία υπήρξε η πλέον σκληρή και απάνθρωπη απ' όλες. Όταν η Ευρώπη αναγεννιόταν από τα νάματα του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, εμείς βιώναμε την πλέον ζοφερή περίοδο σκλαβιάς.

Η Προετοιμασία

Η υπεράσπιση της χριστιανικής πίστεως από την εκκλησία δεν επέτρεψε να χαθεί η εθνική συνείδηση των υπόδουλων Ελλήνων. Καθ' όλο το διάστημα της τουρκικής τυραννίας σημειώθηκαν 11 επαναστατικά κινήματα τα οποία κατεστάλησαν με βαρύ φόρο αίματος λόγω κακής προετοιμασίας, ελλείψεως συντονισμού και μη καθολικής συμμετοχής. Ο 18^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε από την αύξηση του πληθυσμού των Ελλήνων, η οποία συνδυάστηκε με ραγδαία οικονομική άνοδο, απότοκο των διεθνών ευνοϊκών συγκυριών. Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Κιουτσούκ Καϊναρτζή το 1774, ο εμπορικός στόλος των Ελλήνων αυξήθηκε θεαματικά με το δικαίωμα χρήσεως της ρωσικής σημαίας και της παροχής της αδειάς ναυπηγήσεως πλοίων μεγάλου εκτοπίσματος. Την ίδια εποχή ιδρύθηκαν πολλοί εμπορικοί οίκοι, με παραρτήματα σε όλη την Ευρώπη. Επιφανείς λόγιοι-οι διδάσκαλοι του γένους-εργάστηκαν άοκνα για την πνευματική ανάπλαση του ελληνικού λαού. Ο θούριος του Ρήγα Φεραίου και οι διακηρύξεις της Γαλλικής επαναστάσεως συνετέλεσαν στην ιδεολογική αφύπνιση των Ελλήνων. Τα ένοπλα τμήματα των αρματολών και των κλεφτών απέτελεσαν την κύρια στρατιωτική δύναμη του γένους. Με την δημιουργία της τάξεως των προκρίτων οι Έλληνες απέκτησαν σε τοπική κλίμακα ένα είδος πολιτικής ηγεσίας, πέρα της εκκλησιαστικής, η οποία ωφέλησε πολλαπλά σε κρίσιμες στιγμές. «*Ἡ εἶναι βέβαιον ὅτι ἐνεργεῖται τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀναγέννησις, ἢ δὲν εἶναι τίποτα βέβαιον εἰς τὸν κόσμον*» διακήρυττε ήδη στις αρχές του 19^{ου} αιώνας ο Αδαμάντιος Κοραΐς.

Η Επανάσταση

Η επανάσταση του 1821 υπήρξε προϊόν καθολικής συμμετοχής όλων των Ελλήνων, ανεξαρτήτως καταγωγής, οικονομικής καταστάσεως, ή επαγγέλματος. Η Φιλική Εταιρεία κατόρθωσε να οργανώσει μυστικά τους Έλληνες εναντίον των Τούρκων, με ένα και μόνο σκοπό: Την ανάκτηση της ελευθερίας των.

Την 24^η Φεβρουαρίου 1821, ο πρίγκιπας Αλέξανδρος Υψηλάντης από το Ιάσιο της Ρουμανίας, με την ιστορική του προκήρυξη: «*Μάχου υπέρ Πίστεως και Πατρίδος*» και με την προτροπή «*Είς τά όπλα, λοιπόν, φίλοι, ή Πατρίς μάς προσκαλεϊ !*» κίνησε τον τροχό της ιστορίας. Η συνεισφορά του υπήρξε ο καταλύτης των εξελίξεων, διότι εξασφάλισε τον απαραίτητο χρόνο για την εδραίωση της επαναστάσεως στην νότια Ελλάδα.

Την 23^η Μαρτίου 1821 η Μεσσηνιακή Γερουσία απέστειλε προς τις ευρωπαϊκές αυλές «προειδοποίηση» την οποία υπέγραψε ο Πέτρος Μαυρομιχάλης ως αρχιστράτηγος των Σπαρτιατικών στρατευμάτων με την οποία γνωστοποιούσε ότι: «*άπεφασίσαμεν, ή νά έλευθερωθώμεν, ή νά άποθάνωμεν*».

Την 13^η Μαΐου 1821, η πρώτη νίκη των Ελλήνων επί των Τούρκων στο Βαλτέτσι είχε τεράστια σημασία από στρατιωτική και ψυχολογική άποψη. Απετέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο επί του οποίου στηρίχθηκε η άλωση της Τριπολιτσάς τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους.

Τον Ιανουάριο του 1822 στην Επίδαυρο, διακηρύχθηκε από την Α΄ Εθνική Συνέλευση «*Η πολιτική ύπαρξις και ή άνεξαρτησία τοϋ Έλληνικοϋ έθνους ένώπιον Θεοϋ και άνθρώπων*».

Η καταστροφή της Χίου τον Απρίλιο του 1822, αφύπνισε τα αντανεκλαστικά των Ευρωπαίων και ενίσχυσε τον ρεύμα του φιλελληνισμού. Η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδος στο λιμάνι της Χίου από τον Κωνσταντίνο Κανάρη ανύψωσε το ηθικό και την αυτοπεποίθηση μας, ενώ πανικόβαλε τους Τούρκους. Η καταστροφή του Δράμαλη στα Δερβενάκια τον Ιούλιο του 1822 επιβεβαίωσε την επικράτηση της επαναστάσεως στην Πελοπόννησο. Στα χέρια των Ελλήνων περιήλθε το ταμείο της στρατιάς και τεράστιες ποσότητες λαφύρων. Όπως έγινε και μετά την άλωση της Τριπολιτσάς, τίποτα δεν διατέθηκε για τις ανάγκες του αγώνος.

Η φιλαρχία, τα προσωπικά συμφέροντα και το αυτοκαταστροφικό «εγώ μας», υπήρξαν οι αιτίες των εμφυλίων πολέμων των Ελλήνων το 1823 και το 1824, που λίγο έλειψε να τα τινάξουν όλα στον αέρα. Την ίδια περίοδο λάβαμε τα δύο πρώτα δάνεια από τραπεζικούς οίκους της Αγγλίας (Λοφνάν και Ρικάρντο). Η σύναψη των δανείων απετέλεσε έμμεση αναγνώριση του αγώνος, αλλά δημιούργησε το εξωτερικό μας χρέος το οποίο συντηρείται μέχρι σήμερα.

Το 1825 αποβιβάσθηκε ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο με ισχυρές δυνάμεις, σκοπεύοντας όχι μόνο να καταστείλει την επανάσταση, αλλά να μας εξαφανίσει από προσώπου γης. Την κατάσταση έσωσε ο Κολοκοτρώνης, τον οποίον μέχρι τότε κρατούσε φυλακισμένο ο Κουντουριώτης στην Ύδρα. Ο γέρος του Μοριά εφαρμόζοντας

τακτική ανταρτοπόλεμου αντιμετώπισε τα στρατεύματα του Ιμπραήμ, ενώ με το περίφημο «*φωτιά και τσεκούρι στους προσκυνημένους*» απέτρεψε την αυτομόληση προς τον εχθρό. Ο Παπαφλέσσας στο Μανιάκι με την εθελουσία του έδωσε το μήνυμα του αγώνος μέχρι εσχάτων. Στον Διρό της Μάνης οι αδούλωτες Μανιάτισσες με τα δρεπάνια και τα δίκρανα επέπεσαν σαν «*μαινάδες*» επί των Αιγυπτίων στρατιωτών. Ο ιστορικός Δημήτριος Κόκκινος αναφερόμενος στις παλικαρομάνες της Μάνης έγραψε: «*Η ήρωϊκή πραγματικότης υπερέβη τὰς συλλήψεις τῶν θρύλων κατὰ τὸν ἱερό ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας μας*».

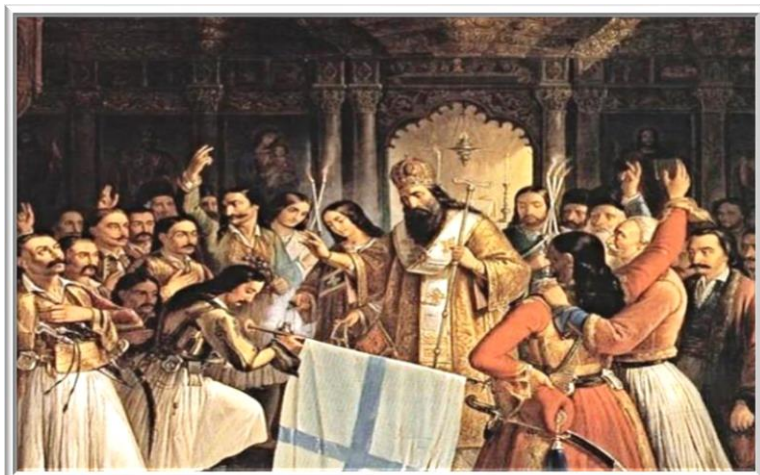
Την νύκτα της 10^{ης} προς 11^{ης} Απριλίου του 1826, οι υπερασπιστές της πόλεως του Μεσολογγίου με τα σπαθιά στα χέρια ὄρμησαν εναντίον των εχθρικών θέσεων. Μέσα σε ελάχιστα λεπτά πέρασαν τις πασσαλόπηκτες τάφρους, έσπασαν τις γραμμές του πεζικού, σιώπησαν τα πυροβόλα και σκότωσαν ὄσους βρέθηκαν στο δρόμο τους. Ο εχθρός παρέλυσε μπροστά σ' αυτόν τον ορμητικό ανθρώπινο χείμαρρο. Οι πολιορκούμενοι εξερχόμενοι της πόλεως εισήλθαν στο χώρο του θρύλου, ενώ η πόλη βαπτισθείσα στο αίμα τους ονομάσθηκε «*Ιερά*».

Την 6^η Ιουλ. 1827 μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις του φιλέλληνας Βρετανού πρωθυπουργού Γεωργίου Κάνιγκ, υπογράφηκε στο Λονδίνο πρωτόκολλο μεταξύ της Αγγλίας, της Ρωσίας και της Γαλλίας. Οι τρεις χώρες ζήτησαν από την Υψηλή Πύλη την σύναψη ανακωχής με τους επαναστατημένους Έλληνες και την χορήγηση αυτονομίας, επικαλούμενες λόγους ανθρωπιστικούς και προστασίας του εμπορίου στην Μεσόγειο. Επί της ουσίας ὁμως προσπαθούσαν να προστατεύσουν τα συμφέροντα τους, στο ενδεχόμενο καταρρέυσεως της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Την 8^η Οκτωβρίου 1827, στον κόλπο του Ναβαρίνου στην Μεσσηνιακή Πύλο, ο ενωμένος συμμαχικός στόλος κατέστρεψε τον τουρκο-αιγυπτιακό, χωρίς να έχει προηγηθεί κήρυξη πολέμου. Η ναυμαχία του Ναβαρίνου πιστοποίησε ότι η υποστήριξη από τις μεγάλες δυνάμεις δίδεται μόνο όταν υπάρχει προσδοκία κέρδους. Είναι αφελές να ζητάς την βοήθεια άλλων χωρών επικαλούμενος τα δίκαια σου και μόνο. Στο Ναβαρίνο επιβεβαιώθηκε επιπροσθέτως ότι η στρατιωτική βία αποτελεί το έσχατο, αλλά το πλέον πειστικό των επιχειρημάτων στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής.

Η Ανεξαρτησία

Την 3^η Φεβρουαρίου 1830, με την υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου, εμφανίσθηκε η Ελλάδα στο χάρτη της Ευρώπης ως ανεξάρτητο κράτος, αναγνωρισμένο από την διεθνή κοινότητα. Τα ὄρια του νέου κράτους περιλάμβαναν την Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο, την Εύβοια και τις Κυκλάδες. Η Ελλάς υπήρξε το πρώτο χριστιανικό κράτος της Ευρώπης, το οποίο αποσπάστηκε από την οθωμανική αυτοκρατορία. Οι Έλληνες από δούλοι μετετράπησαν σε πολίτες των οποίων η ζωή και η περιουσία δεν κινδύνευε από τις διαθέσεις της απόλυτης εξουσίας του Τούρκου δυνάστου. Το τίμημα της ελευθερίας πληρώθηκε με 700.000 νεκρούς, επί συνόλου 2,5 εκατομμυρίων ελληνικού πληθυσμού. Δύο αιώνες μετά την επανάσταση του 1821 η πατρίδα μας έχει υπερδιπλασθεί σε έκταση, πάντοτε ὁμως μέσα από την συμμετοχή μας σε ισχυρές συμμαχίες.

Ο ξεσηκωμός του γένους μας ξεφεύγει των ορίων της ανθρωπίνης λογικής. Η απάνθρωπη καταπίεση των Τούρκων, συμπίεσε μέχρι τέλους το ελατήριο της αντοχής μας, το οποίο εκτινάχθηκε προκαλώντας την έκρηξη της συσσωρευμένης αγανακτικής τεσσάρων αιώνων δουλείας. Το έθνος μας γεννήθηκε μέσα από δάκρυα, οδύνη και αίμα. Αυτός είναι ο αναπόφευκτος τρόπος που ξεσπούν και επικρατούν οι επαναστάσεις. Στα εννέα χρόνια του αγώνος της ανεξαρτησίας διαδραματίστηκαν πράξεις άφ-

Ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλογεί τα όπλα των επαναστατών.

θηστού ψυχικού μεγαλείου, ανδρείας, αυταπαρνήσεως και θυσιών. Είναι γεγονός ότι έγιναν και απρέπειες απόρροια των αδυναμιών μας και των ελαττωμάτων της φυλής μας. Η επανάσταση του 1821 κρίνεται ως ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα του 19^{ου} αιώνας. Προκάλεσε διεθνή αναστάτωση, θυελλώδη συνέδρια και έγινε η αφορμή των πρώτων ευρωπαϊκών συμμαχιών. Η επανάσταση παραλίγο να γίνει η αφορμή πανευρωπαϊκού πολέμου, ενώ προσέδωσε νέα μορφή στο «Ανατολικό Ζήτημα».

Οι Πρωταγωνιστές

Όσους συμμετείχαν στην επανάσταση έχουμε χρέος να τους θυμόμαστε και να τους τιμούμε στο διηνεκές, γιατί πέτυχαν πέρα από κάθε προσδοκία και πιθανότητα αυτό που έμοιαζε απραγματοποίητο, μολονότι γεννήθηκαν σκλαβωμένοι μας παρέδωσαν ελεύθερη πατρίδα.

Τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη από το Ραμαβούνι Μεσσηνίας, ο οποίος αναδείχθηκε επαξίως αρχηγός των επαναστατών, λόγω των στρατηγικών και ηγετικών του ικανοτήτων.

Τον Αθανάσιο Διάκο από την Αρτοτίνα ή την Μουσούνιτσα της Φωκίδος, ο οποίος προτίμησε τον επώδυνο θάνατο παρά να αλλαξοπιστήσει.

Τον Νικήτα Σταματελόπουλο, ο επονομαζόμενος Νικηταράς ο Τουρκοφάγος, από την Αναστάσοβα, την σημερινή Νέδουσα Μεσσηνίας που δεν ήθελε «Νά κάνειπραμάτεια τὸ καπετανιλίκι του, γιὰ νὰ καζαντήσει».

Τον Γεωργάκη Ολύμπιο από το Λιβάδι Λαρίσης, που έπεσε ηρωικά μαχόμενος στην Μονή του Σέκκου στην Ρουμανία και διακήρυττε ότι: «Ὁ αγωνιστὴς τὴν ἐλευθερία ἢ τὴν κερδίζει μαχόμενος ἢ τὴν καθαγιάζει πεθαίνοντας».

Τον Κωνσταντίνο Κανάρη από το Ψαρά, ο οποίος «κόλλησε» το πυρπολικό σε Τουρκικό πολεμικό, όχι μία αλλά έξι φορές.

Την Βασιλική Τζαβέλλα από το Σούλι, που συμμετείχε στη έξοδο του Μεσολογγίου και διασώθηκε πολεμώντας εγκυμονούσα βαστώντας το παιδί της αγκαλιά και το σπαθί στο χέρι.

Τον Γεώργιο Καραϊσκάκη από το Μαυρομάτη της Καρδίτσας, ο οποίος συνέβαλε με τις νίκες του επί των Τούρκων να περιληφθεί η Στερεά Ελλάς στο νεοσύστατο κράτος.

Τις ιστορικές οικογένειες του Πέτρου Μαυρομιχάλη από την Μάνη, του Κίτσου Τζαβέλλα και του Μάρκου Μπότσαρη από το Σούλι και του Ανδρέα Ζαΐμη από τα Καλάβρυτα, οι οποίες πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος για την ελευθερία μας.

Την Μαντώ Μαυρογένους από την Μύκονο, τον Εμμανουήλ Παπά από τις Σέρρες και τον Παναγιώτη Σέκερη από την Κωνσταντινούπολη, που διέθεσαν όλη την περιουσία τους για τον αγώνα.

Η Πολεμική Αρετή των Ελλήνων

Τα κατορθώματα των προγόνων μας δεν ήταν αποτέλεσμα στιγμιαίας αντιδράσεως, αλλά μιας στάσεως ζωής ριζωμένης στο συλλογικό μας υποσυνείδητο από αρχαιότατων χρόνων, σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει υποκατάστατο της θυσίας για την υπεράσπιση της ελευθερίας της πατρίδος. Αποτελεί υποχρέωση μας να γνωρίζουμε την ιστορία μας. Στην γνώση αυτή στηρίζεται η δημιουργία εθνικής συνειδήσεως, χωρίς την οποία δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις του παρόντος και να αισθανόμαστε ασφαλείς για το μέλλον.

Οι στρατιωτικές νίκες της Ελλάδος διαχρονικά δεν ήταν ποτέ αποτέλεσμα αριθμητικής υπεροχής, αλλά πρωτίστως ψυχικών δυνάμεων, αποφασιστικότητας και ανδρείας, πάντοτε όμως υπό εμπνευσμένη και ισχυρή ηγεσία. Ο ιστορικός Θουκυδίδης έγραψε ότι η δύναμη της πόλεως δεν είναι ούτε τα πλοία, ούτε τα τείχη, αλλά οι άνδρες της. Την παρούσα περίοδο η Τουρκία με τρόπο επαίσχυντο κρατάει φυλακισμένους δύο Έλληνες στρατιωτικούς σε μία επίδειξη ωμής ισχύος. Μας απειλεί διότι αμφισβητεί την ισχύ της χώρας μας, ή την θέληση μας να εναντιωθούμε στην επιθετικότητα της, ή και τα δύο. Το 1821 είχαμε έλλειμα ισχύος, αλλά διαθέταμε περίσσειμα θελήσεως. Τώρα διαθέτουμε ισχύ, αλλά χρειαζόμαστε περισσότερη ψυχική δύναμη. Θα την αποκτήσουμε όταν ως Έλληνες συνειδητοποιήσουμε ότι πρέπει να φανούμε αντάξιοι απόγονοι των ηρώων του 1821.

Παπάγου 23 Μαρ. 2018

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς

Βιβλιογραφία

- α. Διονυσίου Α. Κοκκίνου, **Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ**, Εκδοτικός Οίκος Μελισσα, Αθήνα 1974
- β. **Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ**, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε., Αθήνα 1977.